

FEDERACIJA OSTANE IZOLI- RANA OD SVETA

Federacija, ki razglasa "Monroevsko doktrino" za ameriške delavce, sprejeta. Green in ostali odborniki zopet izvoljeni. Zaključek konvencije.

Atlantic City, N. J., 16. okt. — Petinštirideseta redna konvencija Ameriške delavske federacije je bila danes zaključena. Prihodnja konvencija se vrne v Detroit.

William Green je bil včeraj izvoljen predsednik federacije za prihodnje leto. Ostali stari člani eksekutive: Frank Morrison, tajnik, Daniel J. Tobin, blaginjak in James H. Duff, A. A. R. — Jacob Fisher, Matthew J. Martin, F. Ryan, James H. Noonan, podpredsednik — so bili tudi izvoljeni brez opozicije. Morrison je bil 29. leto tajnik.

Frank Farrington, predsednik rudarske organizacije v Illinoisu in William L. Hutcheson, predsednik tesarske unije v Indianapolisu, sta bila izvoljena kot delegata za Konvencijo angleških strokovnih unij. Green je v svojem zahvalnem govoru dejal, da bo dal organizaciji "svoje telo, dušo, srce, in življenje".

Prvega zaključkom je konvencija prišla do resolucije za priznanje sovjetske vlade, samostojno delavske politične stranke in za izločitev A. D. F. na mednarodni konferenci delavskih strokovnih unij v svrhu enotne fronte. Za resolucijo o priznanju sovjetske vlade je predložil J. H. Duff, delegat čikaške unije delavskih uslužbencev, sta glasovala samo dva delegata.

Sprejeta je bila resolucija, ki razglasa, da federacija neomahno stoji za demokracijo, "za pravico ljudstva, da se samo vlada in samo odločuje o svoji usodi, in nasprotuje z vso odločnostjo vsaki diktaturi, avtokraciji in birokraciji, bodisi brutalni ali dobrodelni". Resolucija je naglašala, da Ameriška delavska federacija nasprotuje revoluciji in naukom nasilne revolucije, kjerkoli obstoji demokracija in kjer ima ljudstvo priliko, da izpremeni svojo vladno z uveljavljenimi sredstvi. Končno resolucija obsodila komunistično filozofijo in sistem ruske sovjetske vlade.

Pri odklonitvi resolucije za priznanje mednarodne konferencie strokovno organiziranega delavstva v svrhu svetovne enotne fronte se je konvencija izločila za "Monroevsko doktrino" ameriškega delavstva in da "evropske internacionale nimajo pravega iskati na ameriškem kontinentu".

Resolucija, ki odpravlja plebskanske razlike v unijah in vabi delavce v organizacijo, je bila sprejeta. Atlantic City, N. J. — (F. P.) — Najvažnejši sklep, ki ga je naredila letošnja konvencija Ameriške delavske federacije, je bila medzna platforma, ki je bila sprejeta soglasno. Stara platforma osemurnika je s tem korakom odšla v zgodovino. Nova platforma se v jedru glasi: "Z ozirom na nove industrijske razmere, posebno pa na rastjoče strojne produkcije, ki s pomočjo moderne tehniške vešče napreduje skokoma, je stališče Ameriške delavske federacije, da se znižujejo ure dela in da se osem ur dela odslej maksimalni delavnik, krajši delavnik pa pooblašča zahteva".

A. A. Purcell, bratski delegat angleških strokovnih unij, je odzval s konvencije znak solidarnosti kljub temu, da je bil njegov apel za pristop k amsterdamski internacionali odklonjen. Delegacija konvencije mu je poslala in poklonila zlato žepno ura. Ko je Purcell prejel od

Pregled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Konvencija A. D. F. zaključena; vsi stari odborniki ponovno izvoljeni.

Železničarje izzivajo na štrajk.

Poročilo o zaposlenju delavcev je sumljivo.

Nova zarota delavskih sovražnikov razkrita.

Zločin, ki je mogoč le v kapitalistični družbi.

PO SVETU.

Garancijski pakt v Locarnu pripravljen za podpis.

Ameriške čete zapuščajo Panamo.

Aretirani komunisti v Angliji izpuščeni.

Polet s helikopterjem v Londonu se je zopet obnesel.

Polagoma se razvija letalo bodočnosti

Drugi uspešni poizkus s helikopterjem na Angleškem; dvignil se je navpično in gre počasi na tla, če se ustavi motor.

London, 16. okt. — Na tisoče ljudi je včeraj videlo drugi poizkusni polet novega letala, ki ga je izumil Španec Juan de la Cierva. Prvi polet je bil zadnji ponedeljek. Letalec Courtney je včeraj delal poizkušnje na letališču Laffans v krogu desetih milj. Helikopter se je dvignil v zrak navpično tisoč čevljev visoko, nakar se je spuščal poljubno doli in zopet dvignil navzgor v navpični črti.

Važno pri tem helikopterju je to, da se lahko spusti na tla počasi, ne da bi motor delal. Ko je bil pilot tisoč čevljev visoko, je zapril motor in letalo je šlo počasi doli s pomočjo kril ob straneh, ki frfotajo kakor pri ptici. Helikopter je prišel na ravno tisto mesto, s katerega se je dvignil, tako polagoma kakor pero.

COOLIDGE POSVARIL FRANCOZE.

Washington, D. C. — Vsaka evropska vlada, ki išče posojilo v Združenih državah, bo morala najprej poravnati vsa vprašanja glede starega dolga z ameriškim zakladništvom. Drugič, nobeno posojilo, ki bo razpisano v Ameriki, se ne sme rabiti za oroževanje.

To je jedro izjave, ki jo je podal zastopnik Bele hiše po kabinski seji. Imenovana ni bila nobena dežela, ampak vsak lahko uganem, da je Coolidge menil Francijo. On upa, da prepreči vsako novo posojilo Franciji v Združenih državah, dokler se Francija ne pogodi zaradi starega dolga.

ZOPET EDEN OBSOJEN V CERKEV.

Washington, N. J. — Charles Gullick, 50 let star, ki je bil spoznan krivim prodajanja žganja, je bil obsojen, da mora leto dni vsako nedeljo iti v cerkev.

Greena darilo, je v kratkem govoru dejal, da sprejme dar kot znak prijateljstva delavcev dveh velikih narodov in upa, da se iz tega prijateljstva izčrpi trdna vera, ki pripelje vse delavce na tej in oni strani oceana do končnega cilja, ki je osvoboditev delavskega razreda vsega sveta iz mezdne sužnosti.

Drugi bratski delegat je so tudi dobili darila. Ben Smith iz Anglije je dobil diamantno kraljico, Roberto Haberman iz Mehike uro, drugi mehiški delegat Canuto Vargas diamantni obroč, Donald Dear iz Kanade pa iglo.

Purcell je med konvencijo govoril na velikem delavskem shodu v Baltimoreu in na shodu v New Yorku, kjer je govoril tudi Eugene V. Debs.

ZAROTA DELAV- SKIH SOVRAŽNI- KOV RAZKRITA

Golo orodje kapitalistov je ime- lo zapaliti britsko zastavo. — Delavci so pravočasno razkri- li zaroto. — In tako ni imela najmanjšega uspeha.

Chicago, Ill. — Iz delavskih krogov v New South Walesu v Avstraliji poročajo, da je nastala velika senzacija, ko je protidelavski političar A. D. Kay, ki se je sprl s svojimi prijatelji, odkril zaroto, ki je imela biti izvršena na predvečer dne 30. maja, ko so delavci zmagali pri volitvah.

Kay izjavlja, da so delavski sovražniki najeli dva malopridneža, ki sta metala okoli z radikalnimi frazami kot največja "revolucionarja." Ta dva pridaneža sta imela sežgati britsko zastavo in nato izjaviti, da sta bila za to delo najeta od avstralskega organiziranega delavstva. Posebno sta pa imela očrniti delavsko stranko.

Kay izjavlja, da gre hvala o nim delavcem, da se ta zarota ni izvršila, ki so pravočasno odkrili mahinacije delavskih sovražnikov.

Takih pridaničev se kladi tudi v Ameriki veliko, ki zavajajo delavce za denar, prihajajoč od kapitalistov, da lahko podtikajo delavskim organizacijam razna dejanja.

ZASTOPNIKI NEMŠKIH ŽE- LEZNIČARJEV SO ODŠLI PROTI ZAPADU.

Washington, D. C. — Bert M. Jewell, predsednik železničarskega departmanta Ameriške delavske federacije, spremlja pet odbornikov organizacije železničarjev v Nemčiji na potovanju proti zapadu. Ti zastopniki nemških železničarjev so prisostvovali konvenciji Ameriške delavske federacije v Atlantic Cityju. Obiskali bodo Cincinnati, Kansas City, Cedar Rapids, Chicago in Indianapolis, poleg pa tudi glavne urade raznih unij.

MEZDA TEŽAKOV POVIŠA- NA V AVSTRALIJI.

Sydney, Avstralija. — Težaki in neizučeni delavci v New South Walesu bodo prejeli po \$20.16 tedenske mezd. Mezda se je povišala za 48 centov na teden. Mezda neizučeni delavci se poviša za 24 centov. Prejemalec po \$10.20 tedenske mezd. Mezda se je povišala, ker se je povišala stanarina. Cene za življenske potrebščine so ostale take, kakršne so bile lani.

ITALIJAN OBEŠEN.

Chicago. — Frank Lanciano, italijanski imigrant, je bil včeraj obešen v okrajni ječi. Lanciano je v zadnjem marcu ustrelil svojo priležnico Rozo Attilia, s katero je prišel iz Philadelphije, kjer je pustil ženo in otroka. Umor je izvršil iz ljubosumnosti. Njegova zadnja želja je bila, da ga obesijo v novi obleki, katero je kupil na dan njegove aretacije in katere se ni nosil. Okrog 200 oseb je gledalo eksekucijo.

MORILEC ELEKTROKUTI- RAN.

Michigan City, Ind. — V tukajšnji ječi so elektrocutirali Rusa John Kovala, ki je pred enim letom prerezal svoji gospodinjci Marti Egelskejevi vrat v Garyju, Ind. Koval je ubil svojo gospodinjco, ko mu ni hotel dati denarja, ki ga je branil pri nji.

Mrtvega so proglasili sedem minut kasneje, ko so nanj spustili električni tok.

Poročilo o zaposlje- nju delavcev zmešano

Vse se kaže v rožnati luči. — Dejstva seveda pa podajajo drugo sliko. — Pa tudi protislovja so v poročilu.

Washington, D. C. — Prizadevanje Francis I. Jonesa, ravnatelja zvezne službe za brezplačno posredovanje dela, da mu njegovi agenti križem Združenih držav pošljejo poročilo o zaposlenju delavcev v lepih barvah, so napravila iz njegovega septembarskega poročila zelo zmešano število. O mestih, v katerih se je v mesecu septembru poročalo, da so razmere dobre, se zdaj poroča, da brezposelna delavska armada vedno bolj izginja.

O Pennsylvaniji se poroča, da so se razmere obrnile na bolje, obenem se pa pravi, da je veliko delavcev brez dela v jeklarstvi, tekstilni in še drugih industrijah. Poročilo pravi glede stavke na antracitnem polju, da je stavka povzročila, da je bilo veliko železničarjev začasnno odslovljenih. Druge se pa zopet glasi, da tekstilna industrija prihaja v normalne razmere, stavbinska industrija pa tako procvita, kakor še nikdar prej.

Poročilo o Indiani pravi, da so veliko število brezposelnih delavcev v zadnjih tednih stopnjevalje absorbirali. Poljedelstvo nudi začasnno delo na stotine delavcem. O Michigan Cityju pravi, da je veliko delavcev brez dela in da je velika tovarna za izdelovanje avtov skoraj popolnoma zaprta. V Kokumu je veliko delavcev brez dela, ki izdelujejo električne potrebščine, tovarna za avtomobile je pa zaprta.

Poročilo o Michiganu pravi, da so skoraj delavci raznih strokov zaposleni. V tovarnah, v katerih izdelujejo potrebščine za avte, delajo s polno paro in delali bodo tako nekaj časa. O detroitskem distriktu pa meni poročilo, da je veliko navadnih delavcev, ki delajo v tovarnah za avte, brez dela. Farmarji zahtevajo prav malo delavcev. Dalje pravi poročilo, da je veliko navadnih težakov brez dela v mestih Lansing, Kalamazoo, Saginaw, Bay City, Traverse City, Marquette, Alpena in Manistee.

Delavci, ki živijo v teh mestih, na katera se nanaša poročilo, bodo najbolje vedeli, koliko poročilo odgovarja resnici.

Toriji so izkopali star zakon za provokiranje komunistov.

London, 16. okt. — Angleška vlada je dala aretirati šest komunističnih voditeljev na podlagi starega zakona iz leta 1739, ki je naperjen proti puntom in hujškanju vojakov k upor. Aretirani komunisti so bili sinoči izpuščeni iz zaporov proti poročilu 50 sterlingov za vsakega. Poročilo sta položila George Lansbury, socialistični poslanec v parlamentu, in Sapurji Saklatvala, komunistični poslanec, ki ni bil aretiran.

Večja množica delavcev je včeraj priredila demonstracijo pred zaporom in policija je razgnala demonstrante. Laboriti v splošnem protestirajo proti temu koraku vlade iz razloga, ker bodo komunisti lahko igrali vlogo mučenikov in razvili še večjo propagando.

MEHIKANSKI PRIHAJAJO.

Greenville, Miss. — Sem je dospelo dve sto mehiških delavcev, ki jih razdele med plantažnike, ki lastujejo bombažne nasade. V teku tedna jih pride še 160. O Mehikanih pravijo, da so zadovoljni še z nižjimi mezdami kot zamorski.

DARROW BO ZAGOVARJAL ZAMORCE.

Detroit, Mich. — Clarence S. Darrow bo zagovarjal dr. Ossian H. Sweeta in še deset drugih zamorcev, ki so obtoženi umora.

PROVOCIRANJE ŽELEZNIČAR- JEV ZA STAVKO

TAKTIKA ŽELEZNIŠKEGA
PREDSEDNIKA JE ZELO
PROVOKATIVNA.

S provokatoričnim nastopom namerava zanesiti omahljivost med železničarje.

Washington, D. C. — Uradniki železniških organizacij v glavnem mestu študirajo provokatorično taktiko Maxwell C. Byersa, predsednika Western Maryland železnice, ki hoče prisiliti, da strojno in vlakovspremno osebje zastavka. Zadnja provokacija je bila izvršena z okrožnico, datirano z dne 12. oktobra t. l., ki je bila nabita v delavnicah v Hagerstownu. Ta okrožnica obvešča strojevodje in kurjače, češ, ako žele ostati še po 16. oktobru v službi železnice, da ne morajo pred omenjenim datumom prijaviti v določenih pisarnah in izreči svojo željo.

Ta provokatorična okrožnica izgleda, kakor da so vsi železniški uslužbeni izprti, ki so glasovali za stavko v slučaju, če železniška družba ne poviša mezd, kot so jo povišale že železniške družbe prvega razreda.

Byers je še preje objavil izjavo, v kateri je rekel: "Ne vem, kako se naj bratovščine izognejo izdati oklice za stavko, ker mi prav zanesljivo ne bomo priznali njih zahtev, same se pa ne morejo umakniti častno, ko so predložile svoje najbolj ostre zahteve."

V finančnih krogih govore, da se vrše pogajanja za združitve Western Maryland železnice z New York Central železnico, ki bi rada vozila v Washington. Western Maryland železnica združuje Baltimore s premovalnimi pokrajinami v Marylandu in Zapadni Virginiji, v katero prihaja v Pittsburgh prek Baltimore & Ohio železnice. Byers zastopa stare delničarje in je protidelavski. Zlomil in uničil je unije železniških delavcev v dolgotrajni stavki leta 1922. Delavci v delavnicah se zopet organizirajo tajno. New York Central železnica pripada med one železnice, ki so manj sovražne delavski organizaciji razen Baltimore & Ohio železnice. Železniški uslužbeni bi pa radi izvedeli, ako želi Byers uničiti biznis Maryland železnice s pomočjo stavke, ker ji ni všeč delavska politika New York Central železnice, ali če ima druge vzroke.

Odborniki železničarske organizacije so se skušali zadnjih štirinajst dni pogajati z Byersom. Toda pogajanja so bila zaman. Byers je podal izjavo, da so zahteve železničarjev "oslovske". S to izjavo je Byers pokazal, da simpatizira z delavskimi sovražniki in s predsednikom pittaburske železnice, ki je velik neprijatelj delavskih strokovnih organizacij.

Pennsylvanska železnica ne želi, da New York Central železnica vozi v Washington. Nasprotovale bo vsaki koncesiji, ki bi jo mogoče hoteli dati komisija za meddržavno trgovino v tej smeri New York Central železnici.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago. — Število letošnjih žrtvev avtomobilov je do 15. oktobra naraslo na 609. Med žrtvami tega dne je tudi devetletna Margaret Dragozetič, 220 W. 25 Place.

Ameriške čete zapuščajo Pa- namo.

Panama City, 16. okt. — Del ameriških čet, ki so tu potlačile izgrede v konfliktu med delavci in hišnimi posetniki, je zapustil mesto.

Lokarnski garancijski pakt bo danes podpisan

Zavezniki in Nemci poravnali nasprotja s kompromisi in zadnje formalnosti se izvrše danes.

Locarno, Švica, 16. okt. — Lokarnski varnostni pakt med Nemčijo in zavezniki bo podpisan jutraj. Zadnje nesporazumnosti, ki so se pojavile sinoči med Nemci in Poljaki ter Čehoslovaki, so bile poravnane na večerni seji.

Včerajšnja plenarna seja je bila zelo burna. Nekaj časa je že izgledalo, da se konferenca zadnji dan zavleče ali celo razbije. Stresemann je zahteval, da vsa zagotovila, ki so jih dali zavezniki glede renakega pakta, morajo biti spisana in podpisana, predno Nemčija podpiše pakt. Zagotovila se tičejo izpraznitve Kolina in zmanjšanje francoske posadke v Porenju. Francija je odklonila zahtevo, češ da zaenkrat mora zadostovati ustmena obljuba. Briand je dejal, da nima pooblastila za podpis, daje pa častno besedo, da francoski parlament izpolni njegovo obljubo. Stresemann je dejal, da nanj kar dežujejo telegrami iz Berlina, da ne sme sprejeti ničesar, kar ni črno na belem. Končno so se zedinili, da Nemci sprejmejo Briandovo častno besedo.

V CHICAGU SO ZDAJ BAN- DITKE NA DELU.

Chicago, Ill. — Dve ostrizenki oblečeni po najnovejši modi in v družbi gigla, sta najeli izvoščeka, da ju popelje na vogal Dva in petdesetaste ceste in šest in tridesetaste ulice v Cicero. Ko je izvošček dospel na določeno mesto, mu je ena ostrizenka nastavila samokres, druga je pa prekalala njegove žepne in mu vzela \$8.80. Gigeri je stal na strani in se smejal. Nato so se vsi trije vsedli v avto, izvoščeka so pustili na cesti, gigeri si je dal njegovo kapo na glavo, na kar je poglaval avto.

Kasneje je to doživel izvošček Samuel Schamberg. Ostrizenki in gigeri so mu pobrali \$16, avto in njegovo kapo.

Nato je bil žrtev te trojice izvošček Rudolph Herodes. Trojica mu je vzela \$15.

DEKLE IN FANT UMORJENA

Kenosha, Wis. — 19-letna Madeline Latimer in 25-letni James Sears sta bila umorjena v avtu, ko je stal na stranaki poti, kakih šest milj severno od mesta.

Umor je bil izvršen na brutalen način. Morilec je ustrelil oba v avtu in iz zasede. Nato ju je potegnil iz avta in ju zavlekel tri sto čevljev proč od njega.

Kdo je izvršil zločin? Eni sodijo, da je bil odklonjen ljubček, drugi pravijo, da je bil bandit, tretji pa sodijo, da je hudo delstvo izvršil kakšen bebec.

STROJEVODJA UBIT NA LO- KOMOTIVI.

Syracuse, N. Y. — Zapadni ekspresni vlak na New York Central železnici je drvil proti zapadu, strojevodja je pa stal nepremično na svojem mestu.

Charles J. Foreman je opazil, da se strojevodja ne gane, ko je vlak drvil skozi postajo Minos. Pogledal je in videl, da je mrtev, njegova glava pa razbita. Železniški uradniki sodijo, da je strojevodja našel smrt na mostu, ki teče čez kanal Canastota. Od kanala in do mesta, na katerem se je kurjač uveril, da je strojevodja mrtev, je petnajst milj.

Nasprotniki fašistov se organi- zirajo.

Rim, 16. okt. — Maksimalistična socialistična stranka v Italiji je sklenila zvezo s komunistično stranko.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincin \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
Datum v oklepaju n. pr. (Sept. 20-25) poleg vašega imena na molitveni pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAPITALIZEM IZVRŠUJE SVOJO ZGODOVINSKO NALOGO V PREGOVORI INDUSTRIJE

V južnem Illinoisu se združijo sedemdeset premogovniških družb v celoto. To združenje se uvaža in ljudje, katerim so družbe poverile to združevalno delo, pripravljajo tla, da se to združenje izvrši gladko in brez ovir. Te družbe predstavljajo trideset milijonov dolarjev kapitala.

Kdor je opazoval razvoj industrije zadnja leta, je vedel, da do tega pride. Premogovniški podjetniki so stremeli po združenju, da jim industrija prinese več dobička. Kurivno olje in električna sila jim delata vedno večjo konkurenco. Ta konkurenčni boj pa sili premogovniške podjetnike, da uravnajo produkcijo premoga. Dokler vsak podjetnik producira na svojo pest, ni pričakovati, da premog prihaja na trg po zahtevah na trgu. Včas je preveč premoga na trgu, včas premalo. Tudi produkcija ni redna.

Ko se združenje izvrši, bodo najbolj prizadeti rudarji. Premogovniški trust, ki bo sestel iz sedemdeset kompanij, bo imel samo eno upravo. Ta uprava bo določila, v katerih rudnikih bodo kopali premog in koliko rudarjev bo zaposlenih. Določila bo, kateri rudniki ostanejo zaprti za nekaj dni, tednov ali mesecev v letu ali pa za vse leto in še več. To pomeni, da bo veliko manj rudarjev zaposlenih, kot jih je zdaj. Brezposelni rudarji bodo prisiljeni iskati delo v drugih industrijah ali v poljedelstvu, ako bodo hoteli prehraniti sebe in svoje družine.

Za rudarje pa postoji še druga velika nevarnost. V nevarnosti je njih organizacija.

Rudarji v državi Illinois so dobro organizirani in med njimi ni dobiti stavkokazev. Premogovniški podjetniki pa računajo s tem, da se razmere izpremenijo. Oni mislijo, če ostane armada brezposelnih rudarjev velika in ta armada se ne zniža, ampak še poviša, zaradi centralizirane produkcije premoga, več vporabe električne sile in kurivnega olja, tedaj bo revščina prisilila te brezposelne rudarje, da bodo sprejeli delo v premogovnikih pod pogoji, ki jih diktirajo premogovniški podjetniki.

Proti tej nevarnosti se rudarji lahko bojujejo z različnimi sredstvi. Med temi sredstvi je najglavnejše, da ostanejo zvesti rudarski organizaciji, dokler se razmere v premogovniški industriji tako ne spremenijo, da se zniža armada brezposelnih rudarjev na tako nizko število, da ne bo ogrožala več obstanka rudarske organizacije.

Znižanje brezposelne armade se lahko izvrši na ta način, da rudarji zahtevajo znižanje delavnika od osem na šest ur in da od te zahteve ne odnehajo, dokler je ne dosežejo. Ako se delavne ure znižajo, bo produkcija premoga postala bolj stalna in tudi rudarji bodo bolj stalno skozi celo leto zaposleni, kot so zdaj.

Priporočljivo je za mlade rudarje, ki se lahko nauče kakšnega rokodelstva, da ostavijo delo v premogovnikih in si poiščejo delo v drugih industrijah ali se pa izučijo kakšnega rokodelstva. To je priporočljivo tudi za starejše rudarje, ki imajo sinove, ki so sposobni za delo. Ako ostanejo v premogovniških naselbinah, bodo sinovi postali zopet rudarji, ker v takih naselbinah ni druge industrije.

Resnica je, da je precejšnja manjšina v postavodajnih zborih, ki se upira snovanju trustov. Gospodarska in politična moč privatnih interesov in privilegijev je pa tako velika, da opozicijska manjšina ne bo preprečila snovanja trustov. Privatni in privilegirani interesi so znali še vedno polskati sredstva in pota, da so dosegli v razvoju kapitalističnega sistema to, kar so si postavili za svoj cilj.

Ta resnica pa mora voditi rudarje do spoznanja, da sami odstranijo nevarnosti, ki zanje prihajajo s snovanjem ogromnega premogovniškega trusta. Delavci sami morajo skrbeti zato, da ostanejo gospodarsko močni, da so vposobljeni voditi boj do končne osvoboditve iz mezdne sužnosti.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi Glasov S. N. P. J. in
čitateljev Prosveta.

8. pet. — Dne 11. oktobra sem bil ravno v bližini So. Chicago, zato sem ta večer šel na prireditev slovenskega pevkega društva "Triglav". Šešel sem se z znanci in prijatelji, katerih nisem videl že po 10 in 20 let. Hrvatska dvorana v So. Chicago dela čast hrvatskim pesnikom, da so lahko na svojo stavbo ponosni. Prostori imajo fino urejene tako pritličje kakor tudi območje dvorane, v kateri je tudi imenitna slika, ki predstavlja duh Hrvatov iz davne dobe, takrat ko je bila njih dežela najmočnejša, to je pred 1000 leti. Slika predstavlja kronanje zadnjega hrvatskega kralja.

Pri koncertu je igrala fina godba šestih čeških godcev pod vodstvom Koludra. Bila je to prvovrstna godba, ki je zaigrala domače, narodne in druge. Po pozdravnem govoru rojaka Kuhelja je pod vodstvom starega znanca še iz Calumeta, današnjega pevovodja v So. Chicago, pevski zbor Triglav zapel "Naše gore". Začasnno smo se res zatopili v naše gore in planine rodne domovine. Zatem da sta čuli brate Hrvate pevkega društva "Dr. Preradović". Poskočno so zapeli veseljako "Čurčica mala" in nato "Slovenec sem", lepo in do srca segajočo melodijo. Slišal sem že mnogo pevskih zborov, a kaj takega kot tedaj ko je zapel bas-solo in za njim skupni zbor hrvatskih pevcev, še ne. Zapeli so nam skupno od društva "Triglav" J. Kuhel, Kosic, Makovec in drugi, ki so po aplavzu morali še enkrat nastopiti. Društvo "Sava" pod vodstvom Ivana Račiča je zapelo pesmico "Večer na morje", za njim pa je v Ameriki rojena Slovenka spretno zaigrala na klavir. Gdca. Smrekar je pokazala svojo fino izurjenost. Peto je tudi pevsko društvo "Slovan" pod vodstvom na Evelethu, Minn., dobroznane pevovodje, ki je letos od tam odpotoval in prej še uredil pevsko društvo. Društvo, ki je ta večer nastopilo, je po zadnjem govorniku bilo ravno na 11. oktobra pred dvajsetimi leti ustanovljeno v So. Chicago, potem pa se je preselilo v Pullman, Ill. Na slovesen način bo v hrvatskem domu obhajalo svojo dvajsetletnico obstanka dne 1. novembra. Pevski vodja društva "Slovan" je Mirko Kuhel. Zapeli so lepo, da so bili poldiscani nazaj in so ponovno zapeli ono mišno "Ljubča povej, povej!" Kvarlet v So. Chicago je zapel Gregorčičevo "Pogled v nedolžno oko" in ono "Lastavice" pa je pelo društvo "Lira" pod vodstvom profesorja Chranovskega. Dasi je bilo komaj polovica zbora "Lira", so vendar zapeli lepo, da bi se lahko reklo O. K. Zapeli sta deklici Smrekar in Franko v angleščini "Moonlight Roses", kar je bilo 18. točka, torej zadnja na programu. Vendar je društvo "Triglav" še zapelo spev "Veseli pastir". Po končanem programu smo šli v pritličje, kamor je vabil vonj iz kuhinje. Dobili smo okusno okrepčilo, medtem pa je trajala prosta zabava do pozne ure. Vrtlo se je vse pri plesu, mla do in staro. Pevski zbori so se oglašali tudi pri omizjih, pa v prosti zabavi so prekalali bratje Hrvati s ono točno donečo "Morje Adrijanako". — Matija Pogorelec.

BANKET V CHICAGU.

V ponedeljek dne 19. t. m. bo jugoslovanski konzulat v Chicagu priredil banket v hotelu La Salle v počast petim gostom iz Jugoslavije, ki so bili kot delegatje na medparlamentarni konferenci v Washingtonu. Na banketu bo poleg delegatov dr. S. Budisavljeviča, Velimira Jankoviča, dr. Voja Marinkoviča, dr. Ljuba Nešića in M. Proka tudi jugoslovanski konzul Trešić Pavličić iz Washingtona.

K banketu je vabilen vsak Jugoslovane, za kar mora plačati vstopnino \$2. Začetek banketa bo ob šestih zvečer.

Popravek. — V dopisu iz La-trobe, Pa., z dne 14. t. m. se je urinila netočna pomena. Poročilo bi se moralo glasil, da pokojnega Stefana Koprive šelja ni bila biti pokopan na katoliškem pokopališču. — Uredništvo.

Angleški strokovni milijonar

Piše Ramsay MacDonald.

Dandanes se posveča preveč preučevanja besedam, ki so jih izrekli v politiki znamenite osebe, ne radi tega, da bi se besede boljše razumele, temveč radi politične propagande. Na Angleškem je to posebno resnično kar se tiče točasnih liberalnih kritikov delavske stranke. Ameriški čitatelji naj bodo torej opretni, ko sprejemajo pisanje liberalnih piscev, ki razpravljajo o delavskih govorih. Komentiranje o činih, ki jih je storil kongres angleških strokovnih uni na konvenciji v septembru v Scarboroughu, me pripravi do tega pisanja. Konvencija je bila obdržavana v času, ko je bilo ustanovljeno premirje v premogarski stroki, in način, po katerem je bilo premirje zaključeno, pa da posebno važnost gibanju, ki se imenuje "direktna akcija" številnih malih, toda delujočih sekcij, ki dobivajo svoje navdahnje iz Moskve in ki v teh težavah mislijo, da je najboljšje zdravilo, če se pošivje z demonstracijami in razpjitjem.

Živci mnogih naših ljudi so skrajno razburjeni. Ena sekcija se tako zaveža položaja kakor bolnik svoje revne, povsod vidi rdečo, in je prepričana, da je sveda živod, boljševikov in socialistov v zaroti, da razbije državo. Ko sem se udeležil zadnjih volitev v Stockportu zadnji mesec, nisem imel najmanjšega dvoma o vztrajanju tega ljudstva. Mnogi se trdno drže delavske stranke, a precej pa jih je tudi iz strahu ubežalo k tortijem, so kakor čreda, ki uboga pastirja, ki že instinktivno uteče pod zapovedjo, ali pa kakor voljak, ki ni izveščen in se ne zna varovati. Med njimi je napravil razdor Scarborough, radi katerega so liberalci kakor konservativci vprizorili najhujšo gonjo proti rdeči nevarnosti. Gospod ministerki predsednik Baldwin sam je pisal pismo volilcem, da združijo liberalne in konservativne moči in se skupno zoperstavijo neustavnemu sovražniku (delavski stranki, ki se pričenja nagibati še bolj na levo). Naša torijska stranka s svojimi gonjimi, ki jih je vprizorila nad mirnim irakim ljudstvom, je kajpada ustavna. Vse vsem propagandam smo zmagali v Stockportu z večjo oddelčnostjo kakor pokažejo same številke. (Delavski kandidat je dobil 20, konservativni 17 in liberalni 17 tisoč glasov). Vsekar je nenadno začeto gibanje v Scarboroughu učinkovalo, kar pa je gotovo, da se bo že prihodnje leto popravilo.

Stališče delavske stranke na Angleškem je, da politična in industrijska metoda delavskega organiziranja ne smeta biti izključena in ločena, temveč sodelujoča s skupno politiko, zavednim družabnim ciljem, socializmom, ki prinese večjo varnost, stabilnost in dobrobit ljudstvu. Preiskus take filozofije pride ravno ob času, ko se dvoje zlo igra nad ljudskim mnenjem. Prvo je nadzorstvo demokratičnega političnega načina raznih strankinih agentov, ki hočejo na vsak način pridobiti zmago stranke brez ozira na stroške, s časopisjem, socialnim vplivom in bogastvom. Politični kolovodje so pripravljeni tudi vprizoriti paniko za kratko dobo, tudi na dan volitev, samo da vpliva na ljudsko mnenje pod katerim vplivom potem voli za dobo štirih ali še več let. To ni nobena šala. Ko je vlada izvoljena in se skriti privatni interesi, ki so povzročili tako izvolitev, se pokaže, da ni. Druga težava pri našem razvoju je, da so gospodarski in politični problemi dežele po vojni nenavadno težavni, ki so kos tudi najbolj modremu in najbolj zmognemu človeku.

Nekateri ljudje zabavljajo čez našo politično filozofijo, da spada v osemnajsto stoletje. Dejstvo je, da delavski konstituciji (zasovražena beseda) lahko rečejo, da se razlikujejo po svojih moskovskih nasprotajih in od vseh, ki več ali manj spadajo v določeno šelo. Vedno je treba poudariti, da je naša politika zapadna tudi v mišljenju, da je vedno prester za industrijsko razkijo tudi v demokraciji, kar

je pa le mal razloček med nami in tistimi, ki tvorijo manjšino. Po mojem mnenju pa bodo te strankarske razlike, ki so med nami, vodile do višje stopnje razvoja in naprednih sprememb, in te razlike tudi ne smejo delavstva zadrževati od bojnega navdušenja. Ljudstvo tudi samo smatra tako in kdor misli drugače, alabo zapada ljudski razum.

Nova poštna pristojbina za inozemstvo

Pošiljanje poštnice za razglednice in paketno pošto v stari kraj.

Mednarodna poštna konvencija, ki se je letos vršila v Stockholm, je uvedla nekoliko sprememb glede mednarodnih pošt. Te spremembe so stopile v veljavo z dnem 1. oktobra 1925.

Na dopisnice, vsevali razglednice, božična voščila itd., odpisane v kraje izven Amerike, se je dosedaj morala nalepiti znamka za dva centa. Od sedaj naprej pa stane poštnina tri centa. Nikar ne pozabite nalepiti znamko za 3 cente kadar pošiljate kakopisnico ali razglednico v stari kraj, kajti drugače bo moral oni, ki jo dobi, plačati dvojno poštnino.

Stara poštnina za pisma se ni spreminjala. Za pisma do teče ene unče torej treba kakor dosedaj nalepiti znamko 6 centov.

Za dopisnice v Kanado, Mehiko, Zgornjo Indijo in Južno Ameriko treba pa plačati poštnino dveh centov mesto dosedanje poštnine enega centa. Za pisma v te dežele ostane dosedanja poštnina 2 centov.

Dosedaj je bilo prepovedano priložiti pismu, namenjenemu v inozemstvo, kak predmet, ki je podvržen carini v dotični inozemski deželi. Sedaj pa je to dovoljeno pod pogojem, da odpošiljatelj nalepi na kuverto zelen listek, ki ga dobi v poštne uradu in ki naznanja inozemskemu carinskemu uradu, da se v pismu nahaja predmet podvržen carini. Treba tudi priložiti blagovni račun ali carinsko deklaracijo.

Vednoma naši rojaki ne vedo, da je mogoče že tukaj kupiti poštnino za povratno pošto, ako se noče, da oseba v starem kraju plača sama za poštnino. V to svrhu služijo takozvani mednarodni kuponi za povratno pošto (international reply coupons). Ti se dobijo v poštne uradu, priložijo se pismu in prejemnik v starem kraju jih pri svojem poštne uradu zamenja za poštnino za odgovor. Ti povratni kuponi so dosedaj stali 6 centov, sedaj pa se je cena povišala na 9 centov.

Za pisma in dopisnice, ki nimajo zadosti poštnine, mora prejemnik plačati globo. Vse druge poštnine pošiljatelj pa se vrnejo pošiljatelju, ako ni na njih zadosti poštnine.

Poštnina za paketno pošto (parcel post) v inozemstvo dežele je dosedaj znašala 12 centov za vsak funt. Od sedaj naprej pa se mora plačati poštnina 14 centov za funt. — F. L. I. S.

GARANCIJSKI PAKT.

Na temelju lokarnskega pakta, ki bo danes podpisan v Locarnu, Švica, dobi Nemčija enake pravice v koncertu evropskih narodov, kakršne je imela pred vojno. Razmere v Porenju se izboljšajo in zavezniške čete sapuste kolinsko cono. Nemčija bo smela izdelovati letala v trgovinske svrhe, vprašanje saarske doline pride ponovno v pretes in rešena bo večne bojzorni pred sankcijami valed neizpolnjevanja versajške pogodbe. Končno bo smela Nemčija predložiti vsa sporna vprašanja s svojimi sosedji tribunala, v katerem so zastopane tudi nevtralne države.

Francija pa dobi garancije za svoje mejo ob Renu in da ne bo napadena od nemške strani. S tem dobi priliko, da lahko zniža ogromne izdatke z armado, katero lahko zmanjša. Dobi tudi mednarodno priznano pravico, da se lahko vmeša v spor med Poljsko in Nemčijo ali Čehoslovakijo in Nemčijo, če Nemčija izveze konflikt.

Anglija in Italija garantirata Nemčiji, Franciji in Belgiji za mir na njihovih mejah — in to je, kar je francoska diplomacija šela ves čas izn vojne.

ZARKOMET

Iz sužnosti v sužnost. Zamoraki sužnji, ki so pred 70 leti ušli iz pesti svojih lastnikov na jugu Združenih držav, so pod direkcijsko raznih osvobodilnih organizacij ustanovili na bregu zapadne Afrike svojo kolonijo, kateri so dali ime Liberija, to je svobodna dežela.

Ameriški sužnjedrži izpred civilne vojne še niso imeli oblasti, da bi bili dosegli begunce v Liberiji. Ta oblast in moč je bila pridržana za današnje ameriške sužnjedrže. Baroni kavčuka so pravkar naznanili, da so kupili Liberijo za sto milijonov dolarjev in svobodna dežela o-trok in vnučkov bivših sužnjev se izpremeni v plantažo kavčuka, njeni prebivalci pa v mezdne sužnje ameriških kavčukarskih baronov.

Taka je usoda Liberije. Taka je usoda svobode na kapitalističnem svetu.

Vera očetov.

Jaka: Ali verjameš, da požegnana klobasa nasiti 17 ljudi? Luka: Moram! Moj stric Miško je živel 95 let, pa se je držal te vere kot polj hišice.

Willardova pesem.

(Zložena v čast sv. misijonu.) Prišel je glas iz Čikage: Odpeljal se pater Kazimir je k vam izganjat vrage. Good-bye, willardski mir! Po Willardu se izprehaja rogati Kukluskalan, farane Kashmir obhaja, dolarčke šteje mož pretkan. Predal je vse svetinje, pobral je pater ves drobiž; so prazne mošnje in mošnice, na rame padel nov je križ. Na hribu kuna tuli, kukluksa je križ zažgal. Faran preklinja, žena krulidenar, kopita pater je pobral. Farmarica.

Spavaj, spavaj, Milka moja!

Kdor misli, da garancijski pakt, ki ga zdaj pišejo v Švici, res prinese mir v Evropi, se bo nekega bližnjega dne že zbudil iz sladkega spančkanja.

Konec revolte v Montani.

Centeni K. T. B. Dobro si posvetil s svojim Zarkometom. Naši revolucionarji so že zlezli pod dilco. Kmalu se sami ubijejo. Potem bo mir toliko časa, dokler se spet ne pokadi nov dim. Obrli se svoj Zarkomet na kralja Matjaža št. 2. Videl boš, kako se je revež postaral in ovelil. Odkar so "čajnamani" začeli kuhati revolucijo, je on zelo prizadet, ker ne more dobiti živbe za laze. — Izgleda kot mašni Beli kozel. — Reporter iz Great Falls, Mont.

Filozofija starega Sojca.

Stari Sojec je filozofiral: Vrag mi je v duši, če ni svet onako namazan! Danes že pridelujejo jabolka brez pešk, krompir brez oces, jetmen brez ošin, breskve brez kosmate kože in delajo stole brez nog. Kmalu bomo imeli mleko brez vode, časopise brez napak in iznajdejo še bika, ki bo delal teleta brez kosti!

Trunkove živali.

Gospod Trunk, danes pa bova hitro gotova. Vse vaše zafra-cije pričenjajo približno tako kakor tistih sto narodnih pripovedk: Bil je oče, ki je imel tri sinove. Dva sta bila pametna, tretji pa neumen. Na koncu pripovedke ima neumni največ areče. Ravno tako je z vašo filozofijo o človeku in živalih. Neumnost dobi venec na glavo, pamet pa s krampom po glavi. Ako ne plišete pripovedk, kaj pravzaprav plišete?

Največja kazen.

Čilski šerif je bil obsojen na mesec dni zapora, toda v tuji, ne v njegovi ječi. To je prava ne-zaupnica.

Kaj pa misliš?

Luka: Ali si že kupil avtomobil? Jaka: Prihodajo spomlad. Luka: Ali ga sam plačaš? Jaka: Kaj pa misliš, da sem šupnik?

K. T. B.

Iskate za "Travnik"?

Le v kapitalistični družbi so taki zločini mogoči

Dva rudarja umorjena na strahopeten in brutalen način. — Umor je omogočil tretji stranki iztirjati zavarovalnico.

New York, N. Y. — Kakor do godi v kakšnem šundromanu se čitajo fakti, ki pripovedujejo o umoru dveh rudarjev.

Bilo je v mesecu januarju 1925, ko se je kompanija odločila, da v auburnskem rudniku v McCarru, Ky., napravi nov predor v nadi, da odkrije novo premogovo žilo. Rudar Henry Wilson iz Louisa, Ky., in še neki drugi rudar sta stopila v predor, da zvežeta električne žice z nabojem. Komaj sta vstopila v predor, je nastala silna razstrelba, ki je oba rudarja razstrelila na drobne kosce. Takrat je izginil Bill Turner. In ker se ni prijavil, ko je potekel čas, so rekli, da je drugi ubiti rudar nihče drugi kot Bill Turner. Enega so pokopali kot Henry Wilsona, drugega pa kot Bill Turnerja.

Bill Turner je bil zavarovan za \$85,000 pri Penn Mutual Life Insurance kompaniji. Bill Turner ni bil mrtev, ampak odpeljal se je v Nemčijo. Takrat, ko je bil Turner na potu v Hamburg, je zavarovalna družba brez ugovora izplačala zavarovalnino in sicer njegovi ženi \$25,000, njegovi sestri mrs. Hattie May Griffith pa \$60,000.

Turner ni dobil dela v Hamburgu. Bil je lačen in prijel se ga je domotožje. Nato je pisal nekemu svojemu prijatelju v okraju Pike, Ky., in se podpisal kot "Bill Turner". Zavarovalne družbe so pričele preiskavati stvar. Ali med tem se je Turner odločil, da se vrne prostovoljno. Prihramil je nekaj denarja in kupil vozni listek na parniku "Resolute". Prišel je v New York in tu ga je čakala policija in šerif iz okraja Pike, Ky. Prijeli so ga in zdaj čaka v new-yorskem zaporu, da ga odvedejo v Kentucky.

Turner pripoveduje, da je načrt za umor izdelal njegov tast Joe Jacks. Lastnoročno je sprožil naboj in nato je njega prišil s samokresom v roki, da je Ameriki obrnil hrbet. Naglašal je, da on in njegova žena nista in ne bosta sodelovala v nobeni od njegovih zločinov, ki jih zdaj iščejo oblasti.

Njegova žena se je po razstrelbi in pogrebu nastanila v Trentonu, N. J. Le v gospodarskem sistemu, ki sloni na krivicah in v katerem je razvita pohlepnost po denarju in bogastvu do skrajne meje, so mogoči taki zločini.

V AVSTRALIJ NE BO RUDARSKE STAVKE.

Sydney, Avstralija. — V New South Walesu je grozila stavka rudarjev v premogovnikih Sullivanovih strojev za izpodrežanje premoga. Stavka je bila odvrnjena, ker je bilo izvoljeno razsodišče, da preišče to zadevo.

Rudarji tožijo, da so te vrste stroji zanič in da ne bodo z njimi delali.

POTAPLJAJA UDARILA V MINOVKO.

San Diego, Cal. — Potapljača šte. 25 je pri vajah udarila v minovko "Ortolan", ko se je potapljača dvignila vrh vode iz globine 100 čevljev. Obe ladiji sta močno poškodovani, človeških življenj ni bilo izgubljenih. Obe ladiji sta takoj odpuli v pristan.

Kongres francoskih radikalnih socialistov.

Nice, Francija, 16. okt. — Tu je bil večeraj odprt kongres stranke radikalnih socialistov, katere je danes na vladi. Stranka bo razpravljala o raznih političnih, finančnih in ekonomskih vprašanjih. Bivši premijer Herriot in drugi znani voditelji vodijo zborovanje.

Samomor trgovca v Gorici. — V Gorici si je pretfgal nit življenja 41-letni trgovec Rudolf Pahor. Pokojnik je bil na mestu mrtve. Trgoval je v družbi s Ferlugo. Bil je k areči brez žene in otrok in se govori, da so ga znale v smrt razžariti denarne razmere.

Kam jadrame?

"Prišel je čas," je rekel mrož, "da drugo govorimo; o čevljih, ladjah in pečatu, zelnatih glavah in o kraljih. Zakaj v morju voda vre, perot prašiču zrastle je?"

L. C.

Mark Twain je nekoč povedal svoje mnenje radi rastočega številstva avtomobilov. Rekel je, da bo valed številnih avtomobilov narasla naravna potreba, da se drugače razvijajo ljudje in živali. Brez dvoma se bo res moralo nekaj zgoditi, da avtomobili ne bodo pobili vseh pešcev.

Ko hitro skakamo vsako jutro, vsak opoldne in vsak večer preko ceste, gredeč na delo, z dela in po drugih opravkih, da utečemo drvečim avtomobilom, se nam zdi, da se nam podaljšujejo noge. Na prste stopamo in zdi se nam, da s tem pospešujemo hitrost. Učesa se napenjajo in bočijo kakor trompeta, da bi ji vjela vsako trobenje avtomobilskih rogov ter pritenjeno brnenje gladko tekočih motorjev.

Očesa se bodo ljudem najbrž razvila na isti način kakor žuželkam, tako da bodo videli na vse strani hkratu, ne samo naprej. Ljudje ne bodo več imeli časa paziti na svoje pse in druge ljubljene živali, katere se bodo tudi morale spremeniti in paziti na cestah nase. Nikake tolerance ne bo proti lenobi.

Sploh bo vse živalstvo moralo spreminiti svoje življenje. Gotovo bo pri nekaterih živalih vse lole generacije predno se bodo naučile novemu modernemu življenju. Drugače si ne moremo misliti, da bi se ohranile pri življenju.

RAZNO.

Blazna mravlja. — Znanost beleži prvi slučaj blaznosti med mravljami. Dr. Rudolf Brun, znani švicarski živčni specialist, poroča v strokovni reviji za nevrologijo in psihijatrijo v Curihu sledeče: Njegov prijatelj, znanstvenik, ki študira mravlje, je v posebnem, umetno zgrajenem mravljišču za opazovanje življenja mravelj pred kratkim opazil mravljo, ki je bežno tekala sem in tja brez prestanka. Druge mravlje so bile mirno na mestu v svojih kojih, kakor da se sramujejo bežne sestre. Znanstvenik je hotel ustaviti drvečo mravljo z raznimi ovirami, toda zaman. Nobena zapreka je ni ustavila. Mravlja je besnela šest dni in nato je poginila. Znanstvenik je potem mravljo razčleščil in preiskal pod mikroskopom. Odkril je, da je mravlja imela na levi strani možganov izrastek, ki je uničil več živčnih središč. To je povzročilo, da je mravlja znorela.

VESELICA.

Springfield, Ill. — Slovenski narodni dom priredi veselico v prid doma v soboto dne 31. oktobra. Pričetek je ob osmih zvečer. Vstopnina je za moške po 50 centov, ženske v spremstvu moških vstopnine proste, brez spremstva pa plačajo 15 centov. Ker dom že dalj časa ni priredil nobene veselice, pričakujemo o-bilo udeležbo. Vsaj vsakega delničarja je dolžnost, da se veseli-ce udeleži ter s tem pomore do boljšega uspeha. Uljudno vabilo mo vse Jugoslovane od tu in iz bližnjih naselbin. — Odbor.

SEZNAM PRIREDITEV SLOVENSKEGA ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Zveza slovenskih organizacij. — Vinska trgatev v nedeljo 18. oktobra v Narodni dvorani na So. Racine av. Soc. klub šte. 1, J. S. Z. — Dramska predstava, v nedeljo 25. oktobra, v dvorani CSPS, 1126 W. 18th St. Društvo Sosedje, šte. 449 S. N. P. J. — Veselica v soboto 31. oktobra v dvorani SNPJ na So. Lawndale in W. 27th St.

Pevsko društvo Slovan. — Koncert v nedeljo 1. novembra. Pevski zbor Sava. — Koncert v nedeljo 15. novembra, v dvorani S. N. P. J.

Pevski zbor Lira. — Koncert v nedeljo 22. novembra v dvorani SNPJ. Soc. klub šte. 1, J. S. Z. — Dramska predstava v nedeljo 29. novembra v dvorani SNPJ.

Soc. klub šte. 1, J. S. Z. — Silvestrova zabava, v četrtek 31. decembra v dvorani SNPJ.

Društvo Slavija, šte. L. S. N. P. J. — Veselica dne 16. januarja, v dvorani SNPJ. Soc. klub šte. 1, J. S. Z. — Dramska predstava, v nedeljo 24. januarja, v dvorani SNPJ. Društvo Nada, šte. 102 SNPJ. — Malikaradna veselica, v soboto 6. februarja, v dvorani SNPJ.

Miran Jarc:

Vaza s tuberozami

Iz avtomobila, ki se je ustavil pred dvorcem v zatišju stoletnih platan, odkoder se je videlo po pokrajini daleč do valovitega obzolja, je izstopila v družbi veselih gospodov in gospa gospodična Relindis. — Njeno na barok spominjajoče svileni obladičo kot tudi njen dom sta bila pravcati anahronizem v primeri z bencinastim brečanjem motorja, ki se je pomešano z vzkljki družbe (nalikujočimi trkanju odličnih čaš) razprožalo po zamisljenem, stihne provencalskih pesnikov izdihajočem parku.

Ze pri vrodu jih je pozdravila mlada gospa Evgenija, ki so ji v očeh odsevali romani njenih davnih prednikov, pretvarjajočih življenje v pesem in pesem v življenje. — Ko so gostje stopili v sprejemnico, kjer jih je pozdravil gospod, je gospa Evgenija v naglici sepnila svoji sestri Relindis, odhajajoči v zgornjo sobo: "Vilini je tu! Peterček! Zgoraj te čaka." —

Relindis je sedela v svoji tihi spalnici.

Večerni vetri so vznemirjali rožnate zavese pri oknu in v dekliskem srcu: Dr. Vilini. . . njen svak. . . njem davni prijatelj. . . nekoč solarček Peterček, ki ji je znal pošiljati tako svojevrstno pisane razglednice. . . zdaj (tri gluha leta so ju že ločila) ravnetelj velikega izvoznega podjetja in še neznani glasbenik. Popravila si je lasce (in tudi misli), ki jih je topli veter razkódral in odšla proti modri sobi k svojemu nekdanjemu prijatelju in kraljeviču.

Pred napol odprtimi vrati je obstala.

Ležal je na zofu, prevzet od dehtenja tuberoz, ki se je razširjalo po vsej sobi iz odlične vaze na modro pogrtnjeni mizici.

V tem hipu (nehote jo je o-mamila njegova obleka in ritmična zleklenost las) je čudovito domela bistvo njegovih klavirskih skladb, ki jih je, netoč iz tujine poslal: odišavljena halja, ki prekriva umirajoče telo, duhovno bohemstvo, združeno z oblikovnim dandytvom; morda tudi najodličnejša pripodoba za njen neizrazljivi čar. "In zdaj ti povem vsebino andanta iz moje najnovejše skladbe: Invalid v etropianu. Kesneje se razgovoriva ostalo."

Sedela sta drug ob drugem in Vilini je začel: "Živel je otrok z egiptčanskimi očmi, rosettijevskimi lasmi, wildejevskimi ustnicami in roke je imel krhke kot godalnega orkestra strune.

Črni možje so ga posadili v temnico in mu dali skladovnico knjig. Dete je rastle ob njih in že fant je postal, ko je bila skladovnica še vedno neizčrpna. Ali fant je bil tu rad, posebno, ker je zunaj vedno deževalo. Ko pa so zapele mesečinske strune majskih noči, je zadrla po svilnatem krilu in po žametnih lasih.

In fant je videl, da so knjige črvice in se napotil iz kletke, da poišče svilnato krilo in žametne lase.

In našel je svojo deklico. Ali odkupiti jo je moral s svojimi možgani.

Če je prej pletel iz možganov mrežo, da bi vanjo ujel zvezdno uganke in zagonetke vsemirskih noči, je zdaj pletel mrežo za svojo kraljico. Iz živčnih končic je sestavil kup zlatnikov, s katerimi je deklico odkupil in jo, nevestico, popeljal s seboj. Potem sta živela. . . itd."

Ko je končal, je prižgal cigareto in vprašal gospodično Relindis:

"Ali ni bil to junak?"

"Junak." —

"Pa si se nasmehnila."

"Ker je vse izmišljeno."

"Zanimivo! Ha! Toda glavno je to, da vse ni izmišljeno!"

"Ne?"

"Ta fant sem namreč — jaz."

"— Dolgo je, odkar sva se razstala. . ."

"Dolgo!"

(Zdaj pa se je on nasmehal.)

"In ona?"

"Ona? —"

"Namreč — še nisva poročena."

"Ali smem biti družica?" (V usodnem položaju, ki zahteva plačilo, postane še tako nežna deklica igralka.)

"Družica?" —

Zanimivo! Vedno bolj zanimivo!"

"—"

"Namreč: nemogoče."

"Nemogoče?"

"Nikakor ne. Res ne. Tudi v dobi etropianov — ne."

"O, vem, vem. Zdaj se me bojiš. Pred leti sem ti pripovedoval sva sanje: bil si v zlati palači in mene beračico si pogljal čez prag. Takrat si se sanjam smejal." (Prav priprosto, po kakem romanu prirejene sanje; njih početek pa je bil skrtajoče trpko molčanje.)

"Za družico te ne sprejemem. Nikakor ne. Dosedaj se kaj takega ni zgodilo!"

"Dosedaj se kaj takega ni zgodilo?"

"Seveda ne. Namreč. . ."

"—"

"— prijel jo je za roke in ji sredičoteno pogledal v obraz."

"Relindis! Ti! Ti! Nevesta!"

Ko je gospodična Relindis uravnala svoje duše strune spet vzporedno, se je odmaknila od čudno zabavnega Vilinje, kateremu je mehka toplota njene-ga telesa raznežila duhovne roke, da niso mogle več voditi miselnega letala, ki ga je prevzela tekmovalka, z nasmehom:

"Se zanimiveje!"

"Tako?"

"Ker tudi to ni mogoče."

"O. . . ." (Ob tem vzkljku je postal gospod avijatik svetovnjaklo opravljeno jokavo dete.)

"Namreč, jaz sem — poročena!"

"— poročena!"

"Ze tri leta!"

"Od takrat, ko sva se razstala!"

"Da."

"Ti! . . ."

Ko je gospod doktor prižgal drugo cigareto, je bil že toliko miren, da je vprašal:

"In njegovo ime?"

A kot da ni čula, se je gospodična nasmehnila:

"Vidiš, zdaj ko si res podoben onemu nekdanjemu Peterčku. . . takrat si bil neroden in pred ljudmi si bežal. . . in govoril si samo velike besede. . . Ej, ti Peterček!"

"In njegovo ime?"

"Ime mu je. . . Uganil!"

In našteval je ime za imenom, ali deklica se je mirno smehljala.

"Ime mu je — Peterček."

"— Peterček! —"

"Jaz. . ."

"Ti si — dr. Vilini!"

In ko je glasbenik pod vplivom zadnjih besed spet prevzel vodstvo miselnega letala in svoj obraz stiliziral v hladno promotnost klipnega parnasovskega stiha, je čisto mirno pristavil:

"No, ker se tako zabavava, potem tudi jaz še nekaj. Ni vse, kar sem govoril doslej — resnično!"

"Kar sem preje govoril."

"Kako?"

"No, — tudi jaz sem že poročen!"

"Tako?"

"Da!"

"In ona?" (Zdaj sta oba začela parnasovski pesniti.)

Z ugašajočimi solničnimi pramenmi so se igrali večerni dih, pomešani z vonjem iz polj in travnikov, molčanjem pokrajine, utripanjem črvicov. . . in v tem okvirju je Vilini zagledal davni obraz Ankice — sedanje gospodične Relindis — preproste kmetijske Ankice s cvetkami. . .

"In ona?" (Boki obeh sta se bližali in kipnost njune pesmi se je počasi pretapljala v ver-lainsko godbeno občutje.)

"Ime ji je Ankica, cvetličarka."

"—"

(Gospodična se je zagledala v potemnevaljoče se obzorje.)

"Ti pa si visokorodna gospodična Relindis."

"Zdaj sva prav lepo pesnila, zdaj pa se pogovoriva zemeljsko. Škoda, da je morala ta odlična soba poslušati Richard Straussovo programno godbo."

"Čemu?"

"Peterčka ni! — Toda jaz sem njegov sin."

"Toda le sin!"

"Tudi Ankice ni. Pač pa si ti njena hčerka. Glej, kako prijetna zavest: odločevati usodo svojih otrok!"

"Ha."

"Čuj. Narediva tako: ker se je pesem našinega združevanja razbila ob življenju kot kristalna čaša ob skali — ta pripodoba mi zelo ugaja —, naj vasj najjina otroka. . ."

Slovenska Narodna

Ustanovljen 9. aprila 1904

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Podporna Jednota

Inkorp. 17. Junija 1907
v državi Illinois

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calkar; podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7, Box 183, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zaverčnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

Martin Želaznikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančič, 18111 Be-nington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chi-cago, Ill.; John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., in jugozapad, Frank Klun, Box 399, Chisholm, Miss., za nev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik 2653 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zaverčnik, R. No. 4, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chi-cago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2121 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Joško Ovan, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. P. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovo: Pred-sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajni-štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN ŠTAVRI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisli na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslov: Martin Želaz-nikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naspamila, oglaš, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

"Pripoveduj raje kaj drugega!"

"Kaj drugega? . . . Hm. . ."

Par minut za tem sta stala pri odprtem oknu. Z mrakom so dahnil v sobo spomini z daljnega obzolja. Peterček. . . Ankica — Dr. Vilini. . . gospodična Relindis —

Ko pa se je doktor dotaknil njene roke, ga je spreletel hlad. Skoro zaničljivo ji je šepnil: "Prijateljica!" in šel na are-do soba.

Ona pa mu je (kot da se ni ničesar zgodilo) rekla: "Zaigraj kako svojo skladbo. Tako lep večer je. . ."

"Tudi akord zadostuje. Akord: hipen, nedovršen. Val v tišini, zvezdni utrinek, pred njim in za njim tema, brezkratnost. Nje-gov pljuski je nepozaben. . ."

"Pa udari akord!"

"Čemu? Udaril sem ga že. Na

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in sboče, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v sloven-skem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TI-SKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

Ivan Albreht:

NOVELA

(KONEC)

Dame so se zganile in nekaj nervoznega je napolnilo ovzdušje. Slikar si je pogladil lase, našel cigareto in je, nenadoma postavljen na realna tla, dejal nekaj brezbarvno:

"Čujmo!"

Vse ostalo je molčalo, profesor Dolinar pa je povzel:

— To je bilo v jeseni osemnajstega leta. Takrat sem bil živčno silno razdrapan in tako uničen, da sem bil prisiljen prosi za dopust. Začetkom septembra sem odšel z družino iz mesta v neko polplaninsko vas, ki slove čez leto kot skromno, a prijetno letovišče, in sem se naselil tam s trdnim sklepom, da hočem živeti v popolnem miru in izriniti čas dopusta samo v okrepitev zdravja. Toda komaj sem bival tam kakih dobrih štirinajst dni, sem se že seznanil z neko tamošnjo družino. Bila je to vdova s tre-

mi otroci, izmed katerih je slovela najstarejša hči po svoji lepoti in še po raznih prikupljivih lastnostih daleč tam okrog. Sicer pa podrobnosti ne spadajo sem. S tisto družino, oziroma s najstarejšo hčerko Martino smo se seznanili čisto slučajno. Naša mala se je igrala zunaj nekje, pa je padla in si pošteno razbila nos. Martina jo je dvignila in jo je prinesla k nam. Izza tistega dne smo bili znanci. Morda ne bi bilo imelo to nobenih posebnih posledic in bi se bila vez med nami prekinila, predno se je prav začela, da ni Martina imela dveh sposobnosti: igrala je spretno klavir in znala je preskrbeti tobak. Danes je to poslednje seveda smešno, v tistih dneh pa je bilo, zlasti na deželi, velikega pomena. Kajti jaz sem v zdravju in boleznih neločljiv prijatelj tobaka in sem precej neprijetno občutil pomanjkanje te rastline. Poleg tega se je izkazalo, da ima dekle akrobno vzgojo in je jako družabno bitje. Tako je bila Martina v onem času naša stalna in edina družabnica. Zlasti z

mojo ženo sta si postali prav iskreni prijatelji.

Proti koncu septembra je nenadoma obolela. Izprva ni nihče mislil nič zlega, toda že čez teden dni je bolezen prevzela bolnico tako, da smo se vsi bali nevarnosti, le Martina sama je bila brez skrbi in se smejala, kadar je ugledala preplašene obraze kraj postelje. Govorila je zelo mnogo, delala je bujne načrte za življenje in je bila sploh vedra in mestoma celo razposajena, samo slišala se je kakor list v jeseni in termometer je kazal večših pri njej do štirideset stopinj toplote.

Morda je zapazil profesor Dolinar na kakem obrazu nejevoljo ali mogoče celo neprijetno razočaranje, mogoče je pa tudi, da je hotel le bolj zbrati svoje misli, ko se je prekinil.

— Stvar vam utegne gospoda biti nekoliko dolgočasna, gospoda, ker ste najbrže pričakovali čisto kaj drugega, vendar sem moral seči tako daleč, ker je bilo vse bistveno potrebno. Ako dovolite, takoj nadaljujem?

ral smeja. — Povedal sem ti, kaj je bilo in kaj smo govorili. Slak ti je morda isto povedal, če ni vplel česa iz sovraštva proti meni. Če mi veruješ, prav, če ne, ne morem pomagati! Nikomur ne lažem, poznaš me, in najmanj sestri! — Saj ni treba toliko besed! Ne poveš, tudi če te še tako prosim. Neizprosen si, od Grudna si se tega navzel!

— Narobe! Prav Gruden je ves drugačen, je spravljiv...

Stavka pa ni končal.

— Oprosti mi! — je dejala sestra grenko, vstala ter mu dala roko. — Zbogom, brat!

Rojnika je iznenadilo to nepričakovano slovo.

— Ali sem te s čim razžalil? Ali so te razžalili drugi, v mojem imenu, da še ne vem za to? Morda Slak? Govori, prosim te!

Kakor je bil Rojnik ves iskren, vendar ni mogel sestre preprostiti, da bi zopet sedla.

— Če ti tajiš, čemu naj bi jaz govorila.

Brat je videl, da se je popolnoma zagrizla v svoje krivo uverjenje. Rotil jo je, naj mu veruje, da ni bilo drugega med njimi kot to, kar je povedal. Prvič in zadnjič je, da se je sploh vmešal v te stvari.

A Grudnovka je ostala trdovratna, užaljena. Bolestno razrahljana v zadnjih tednih, je upala, da bo pri bratu razkrila težko skrivnost s Slakom, da bo razrešila, kar ji je povzročilo vso silno muko. Upala je, da bo našla nevidne niti; zdaj pa je čutila, kakor bi brat vse potajil, a obenem je zaslutila, da ni krivda le pri bratu in pri Grudnu, temveč, da je tudi Slak sam, ki se umika. Vzvod, ki ga je bil sprožil Gruden, mu je moral biti celo dobrodošel!

— Saj ne greš nikamor! — prosi Rojnik, ko vidi, kako je sestra neodločna, kako stoji razmišljajoča. — Pri obedu vendar ostaneš!

Toda prav to jo zganilo. Se enkrat ponudi bratu roko, na kar se naglo okrene.

— Saj ni vlaka do večera! — je dejal Rojnik.

— Z avtomobilom odidem, saj je zveza!

— Spremim te nekoliko!

— Hvala! Grem še k prijateljici!

Pa ni šla k prijateljici. Čakala je avtomobila, a ko ga ni bilo ob določen uri, si je poiskala voznika, ki jo je peljal do vznjožja gričev, na katerih se solnčijo sredi vinogradov raztresene hiše vasi M. Tu je voznika plačala, ne da bi vprašala, koliko zahteva, ter krenila peš v hrib. Ves razgovor z bratom si je ponovila v mislih in grebla po najneznačajnejših besedah. Potem pa je sestavila vprašanja za Slaka, zakaj k nje-mu se je bila namenila.

Se ozek ovinek med drevjem, med dvema precej visokima zidoma, potem pa se odpre dolina, ki vanjo naglo pada pot, vedno med drevjem, ki napanja bratje v mladem solncu.

Grudnovka ugleda rdečkaste strehe, ki bleste iz dna in počasi navzor po rebri, ugleda Slakovo domovje in tesno ji je pri srcu. S tolikim veseljem je uživala lepoto tega gričevja, te doline in njenih dolgih, razvlečenih travnikov, menjajočih se s prijetno rumenimi in rjavimi polji, ki jih je bila sama radost v poletnem solncu, takrat, ko je prišla semkaj proti Grudnovi volji — zdaj ji je grenkoba zalivala srce ob pogledu čez to lepo zemljo.

Plaha je šla navzdol, kakor brez volje in vendar gnana od neke sile, ki ji ni mogoče ubežati iz železnih pesti. Srečavala je ljudi, a jih je videla le napol, zakaj pred očmi ji je raslo nekaj pošastnega, usodnega. Nekaj, kar ji je jemalo vid, da je bila kakor omamljena.

Velika, rjava vrata so se dvignila pred njo. Srce ji utripa, ko jih odpre. Jeli Slak doma, ali ga ni? V hišo zre, nekam starinsko zidano, a z belim, mladim licem. Zdi se ji, da je v mračni veži nekdo postal, sam mladi gospod, a da je potem naglo hušnil mimo, bežeč pred njo, ko jo je spoznal.

Stopila je v hišo in sprejela jo je Slakova mati, ki se je prikazala iz sprejemne sobe. Staroga gospodarja ni videti, ker sedi pri svojih čebelah na vrtu na solncu, kakor ima navado.

Slakovka ni preveč prijazna, vendar se nekaj hlini, ko vidi gospo Grudnovko pred seboj.

— Ali ni gospoda Mirka doma?

— Ni ga! — odgovori starka naglo ter ponudi gospe stol. A v sprejemnico je ne pelje.

— Brkone ni šel daleč? — poizveduje Grudnovka.

(Dalje prihodnjik.)

Seveda smo vsi brez izjeme prosili, naj govori. Preprostost dogodka, v kolikor ga nam je bil odkril, in morda tudi lakotnost njegovega pripovedovanja sta vzbujaši radovednost v nas.

— Prihajali so zdravniki, prihajali in odhajali in so bili vsi istega mnenja, da za Martino ni pomoči. Bolnica pa je sanjala, sanjala z odprtimi očmi in ni hotela ničesar slišati o zdravniški znanosti. Venomer je prosila ženo in mene, naj jo po možnosti obiskujemo, naj bova pri njej in res sva bila dannadan vsaj po enkrat tam.

V tistem času je bil človek še izza vojne vajen aleherne grozote in zla, vendar me je hiranje tega mladega dekleta nekam čudno presunilo. Ni še štela celih dvaindvajset let in njen obraz je bil kakor razkošen cvet, dokler je bila zdrava. Zdaj pa se je vse začelo nekam krčiti in tanjšati, oči so bile daleč pod čelom in nos je štrlel stianjen in dolg, kakor da ni določen, temu obrazu.

Zunaj je že zdavnaj minila jesen, zima se je že razbohotila, Martina pa je bila še vedno v postelji in zmirom drobnejša. Kadar se je naveličala enega zdravnika, je zahtevala drugega, pomoči pa le ni bilo.

Čim bolj je pečala, tem bolj je postajala iakrena in zaupna napram nama. Celo tako daleč je prišlo, da je prijokala mati njeno k nam, ako sva kak dan izostala.

Ko je bilo že vsem jasno, da je Martinina bolezen nagla sušica, ki bo dovolila mlademu življenju komaj še par tednov obstanka, si je začela amski plašč, muf in boo, kakršno je nosila moja žena. Mati je ustregla želji in Martina je bila otroško vesela. "Vse bi bila rada kakor vi," je pravila včasih. "Ne veste, kako sem vam hvaležna. Do smrti vam ne pozabim prijaznosti, ki mi jo izkazuje, in še po smrti ne." Takrat je bilo prvič, da je v boleznih omenila smrt.

Kadar se zdravi oklene zdravca, je to nekaj naravnega, nekaj takega, o čemer človek mnogo ne premišljuje. Kadar pa se bolnik, ki mu diš smrti preveča bitje, oklene zdravega človeka, ima ta vedno občutek, da ga objemajo sence iz neznanih krajev in nepojmljivega sveta. Takšno je bilo tedaj razmerje med nami in Martino, — vsaj jaz sem ga občutil tako.

Malo dni pred božičem ji je že vzelo glas. Kratko, silno pospešeno dihanje in temnovijoličaste lise na licih so pričale o bližnji konca. Odslej nisem mogel več prenašati pogleda na to mukepolno ugašanje mladega življenja in sem izostal. Tudi ženi sem rekel, naj izostane; kajti koncem koncev je jetika vendarle družica, ki je ni nihče vesel.

Mati Martinina je menda slutila moje misli in nas dolgo ni prihajala klicati. Imeli smo mir vse božične praznike in še tja nekam do arede prosinca. Takrat pa se je zgodilo nekaj čisto nepričakovanega. Zena moja je sedela z otrokoma v sobi. Bilo je tako pod večer ob solnčnem zatonu. Stanovali smo v pritličju. Jaz sem stal zunaj pred oknom in sem občudoval prelivanje barv, ko je dahnila zarja na nebo. Tedaj je nenadoma krepko udarilo po oknu, in ker ni bilo zunaj nikogar, sem šel v sobo misleč, da me kliče žena. Ali ko vstopim, me začudena vpraša, čemu sem trkal na okno. Otroka nista slišala ničesar... Gledala sva drug drugega, preiskusovala okno, razumeti pa le nisva mogla, kako naj bi bil nastal ropot.

Ko se je popolnoma znočilo, je prišla nenadoma Martinina mati k nam, objokana in vsa zasopla, in je za božjo voljo prosila, naj brez odlašanja greva k Martini. Pravila je, da je bolnica pod večer začela blesti in se v tistih vizijah razgovarjati z nama. Kadar se je za trenotek zavedla in spoznala, da naju ni tam, je klicala in prosila domače, naj gre kdo po nju.

Ob tej vesti sva se takoj odpravila in sva šla z materjo. Martina je napol sede ležala vznak in na obeh je bilo videti same progo nitkasto preprežene beločnice. Mati je stopila k postelji in je rahlo vprašala: "Ali jih poznaš, Martina?" Tedaj je bolnica zbrala vse sile, da je pogledala, in se je nasmehnila ter dahnila skoro neslišno: "Da ste

le prišli!" Okrog polnoči je že ni bilo več.

Dame so se zdrznile, slikar pa je pripomnil:

"Vidite! Čisto po moje. Tu je jasna zveza med takozvanim 'živim' in 'mrtvim'!"

Profesor Dolinar je skomignil z rameni:

— Kakor rečeno, nisem nameraval pojasnjevati. Hotel sem le povedati malenkost iz svojega življenja, in ker sem že tako daleč, naj jo povem prav do konca.

Nekaj dni po Martini smrti sem moral po opravkih v mesto. Dnevi so bili tedaj mrzli, a mraz suh in v nekčem oziru prijeten in krepien, zato tudi nisem maral jemati voznika, ko sem hotel zjutraj k prvemu vlaku na dobro uro oddaljeno postajo, ampak sem jo mahnil raje peš. Nekako ob štirih sem odšel z doma. Pokrajina je počivala pod visokim anegom, ki ga je toliko osvetljevala mesečina, da je bilo lahko ločiti in spoznati konture posameznih predmetov. Odhajal sem zelo svez in čil, v nekakem slavnostnem razpoloženju zimakega jutra. Pot je peljala izmed hiš navzdol na prosto ravno polje. Bil sem morda že sto korakov zunaj vasi, ko se mi je nenadoma zazdelo, da nekdo hiti za menoj, in po naglosti korakov sem spoznal, da mora biti ženska. Ker ljudje, zlasti ženske, tamkaj v zimskem času najraje ostajajo doma, se mi je zdelo čudno, kdo naj bi bil. Zato sem postal in sem se ozrl. In čisto zoper svoje hotenje in v kljub vsemu upiranjem, sem bil nenadoma ves neznan in majhen, ko sem res ugledal ženko, ki je hitela, na vso moč hitela za menoj. Sun-koma in ne da bi vedel kako, sem se domislil Martine. Stal sem kakor pribit, nisem mogel naprej in nisem mogel nazaj, — ženska pa se mi je bližala s tako naglico, kakor da gre za pol sveta. V svesti, da zrem Martino pred seboj, sem ne vem po kakšnem nagonu zatnil oči in sklonil glavo. Obhajalo me je tesno, neka dotlej neznana muka, a koraki so se bližali vedno jasneje, dokler nisem razločil izmed hrečanja anega mehkega šušljanja ženske obleke. S silnim naporom sem dvignil glavo in odprl oči. Pred menoj je stala istinito — moja žena in mi je vsa razgreta pojasnila:

"Cigarete si pozabil doma, pa sem stekla za teboj. Kaj bi počel na potu brez tobaka?"

DEKLE SLOVENKA

ki zna delati plate (plates) n. Graphotype stroju, ter ki zna operirati Addressograph stroj. Samo izkušene naj vložijo prošnje za službo. Delo stalno, plača po dogovoru. Pišite na naslov: 'X', 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Agitirajte za "Prosveto!"

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v salogi hlad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih šolastih damo primerno poslast pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Vprašajte soseda

če je že bil v zvezi ali slišal od Kaspar American State Banke, in njegov odgovor bo: "da."

V tej banki ima večina našega slovenskega naroda svoje hranilne vloge, posojila na kupčije ali za zgradbo svojih domov,

kupljene naše prve hipoteke ali hipotekne bonde,

posojuje proti ognju varne predale, pošilja denar v Jugoslavijo ali kupuje vozne listke z našim posredovanjem.

Vsi, kateri so se obrnili na nas bodisi v kateremkoli bančnem poslu, uvideli so uspešnosti in uvideli jih bodo tudi Vi.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulice Chicago

Varna banka za vlagati Vaš denar

BANČNA TRDNJAVA JUGOSLOVANOV V AMERIKI

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Sept. 30.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi državni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicerro za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

Pozor, rojaki v Chicago

Prevzel sem grocerijsko prodajalno, kjer lahko kupite po ceni vse potrebščine. Točna in poštena postrežba.

Izdelujem tudi prave domače KRANJSKE KLOBASE, te vam jih pošljem na dom. Pridite osebno ali pišite vaše naročilo za klobase in drugo grocerijsko blago. Se vam toplo priporočam vaš rojak:

J. ARNEŽ, 1901 Bissell St. Chicago, Ill.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v salogi hlad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih šolastih damo primerno poslast pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.